

Останні 5 років в Україні падає показник злочинності, через що можна вважати, що форми ресоціалізації засуджених є ефективними. Але Україна залишається в 10-ці країн Європи по кількості засуджених, що означає, що все ж таки форми ресоціалізації потребують інновацій.

Список використаних джерел

1. Кримінально-виконавчий кодекс України [Електронний ресурс]. *Відомості Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1129-15#Text>
2. Максимова Н. Ю. Соціально-психологічні аспекти проблеми гуманізації судочинства та кримінально-виконавчої системи. Київ: ЗАТ «ВІПОЛ», 2005. 100 с.
3. Замула С. Ю., Костенко В. А., Мандра В. І., Падалець Б. В., Скоков С. І. Основи пенітенціарної педагогіки і психології: навч. посібник / за заг. ред. В. М. Синьова. Біла Церква, 2003. 101 с.

Грабовець К. В., здобувачка вищої освіти гр. МФР-211
Катюжинська М. М., здобувачка вищої освіти гр. МФР-211
Науковий керівник – **Чепурна А. Л.**, к. пед. н, доцент
Національний університет «Чернігівська політехніка»

ЦІННІСНІ ОРІЄНТАЦІЇ СТУДЕНТІВ В СТРЕСОГЕННИХ УМОВАХ

На даному етапі існування питання стресу цікавить не тільки дослідників, а й пересічних громадян так як стрес має значний вплив на якість життя. Кожен день ми піддаємось впливу стресу так як з розвитком суспільства з'являється велика кількість стрес-факторів: боротьба и за необхідні життєві ресурси, соціальну позицію.

Оскільки стрес з точки зору фізіології значно раніше відкрили та активно досліджували як неспецифічну реакцію організму на певні зовнішні впливи, він у фізіології є більш вивченим та детально описаним. Уперше поняття «стрес» було введено у науковий обіг Г. Сельє у 1936 році. Він сформулював таке визначення: «Стрес – це стан неспецифічної напруги у живому організмі, що виявляється у реальних морфологічних змінах у різних органах та особливо в ендокринних залозах, що контролюються гіпофізом» [6, С. 32]. Спочатку вчений використовував іншу назву для тлумачення цього явища, а саме – «загальний адаптаційний синдром». Після сорока років дослідження феномена стресу Г. Сельє сформулював більш лаконічне його визначення: «Стрес – неспецифічна відповідь організму на будь-яку висунуту до нього вимогу» [13, С. 9].

Суттєвий внесок у вивчення проблеми стресу здійснив Р. Лазарус, котрий першим звернув увагу на значущість не лише зовнішніх, доступних для спостереження, стимулів та реакцій, але й внутрішніх психологічних процесів, пов'язаних зі стресом, наприклад, суб'єктивну оцінку загрози ситуації. Відповідно до наведених вище зауважень вчений запропонував визначити поняття «стрес» як двоспрямовані взаємовідносини організму і середовища, реакцію не стільки на фізичні властивості ситуації, скільки на особливості взаємодії між особистістю і навколишнім світом [14; 15].

Безумовно події, які беруть початок з 24 лютого 2022 року сколихнули не тільки Україну, а і увесь світ. Похитнуло основу спокійного, мирного життя, докорінно змінили плани на майбутнє, внесли корективи в повсякденний плін життя.

Всім нам довелось ввімкнути на максимум наші адаптивні механізми, переосмислити життєві цінності та зазирнути за іншу сторону монети. Проте, зважаючи на ментальність українського народу, важливо зауважити, що це гартує нашу палку жагу до свободи та робить нас тільки сильніше.

Продовжувати навчання незважаючи на війну, це черговий доказ сили та незламності українського духу. Проте, варто пам'ятати, що стресогенні умови так чи інакше накладають свій відбиток на свідомості студентів.

Війна, яка увірвалась в життя кожного, внесла свої корективи та змінила погляд на все, ті речі, які здавались нам важливими змінили свою значущість, у більшості молоді змінились ціннісні орієнтації.

У сучасних словниках категорію цінностей розглядають по-різному. Для нашого дослідження цінними є трактування цінностей як явища духовної сфери буття людини, що спрямоване на задоволення певних потреб особистості суспільства чи окремої людини. Акцентуватимемо увагу і на цінності як продукту (предмету чи абстрактної ідеї) активної діяльності молодшої людини, спрямованої на трансформацію своїх особистісних смислів життєдіяльності.

Крім того, важливим для дослідження вбачаємо трактування цінностей як етичних ідеалів, основних переконань та цілей функціонування людини в суспільстві [2; 6; 7; 16; 10].

Слід зауважити, що серед вчених, які вивчали поняття «цінність» (як українських, так і американських) теж немає одностайної думки щодо визначення даного поняття. Наприклад, М. Рокич розуміє під «цінностями» певні абстрактні ідеї щодо ідеалів людської поведінки, які трансформуються у власні переконання особистості щодо стилів поведінки у діяльності [12, с. 5]; М. Боришевський означає їх як регулятори самоактивності індивіда [9, с. 216]; а Ш. Шварц та В. Білські у своїх дослідженнях виходять з позиції, що «цінності» – це «поняття чи переконання, які мають відношення до бажаних станів і поведінки, наділені над ситуативним характером, керують вибором, оцінкою поведінки та впорядковані в певній ієрархії» [1, с. 173].

Згадані та інші підходи до означення поняття «цінності» доповнюють один одного, висвітлюють різні аспекти феноменології цінностей. Тобто, одні науковці «цінність» характеризують як об'єктивну суть речей, інші – як благо для особистості. Ряд вчених пов'язують цінність із суб'єктивною значущістю для життєдіяльності людини або з властивостями задовольнити її потреби, інтереси, прагнення, бажання.

Наприклад, український дослідник І. Бех розглядає цінність як поняття, яке означає особистісну, соціальну і культурну значимість певних явищ і предметів дійсності для конкретної людини [17]. М. Заброцький вивчає цінності в плані позитивного смислу життєіснування та життєдіяльності людини [8]. М. Рокич трактує цінності як «стійке переконання, що певний стиль поведінки або кінцевий стан існування індивіда переважає в особистому або соціальному відношенні протилежний або зворотній стиль поведінки або кінцеве існування» [12, с. 15].

На думку Ш. Шварца, цінності відображають три сфери найважливіших потреб для життя кожної людини: природну потребу, потребу в соціальних взаємодіях та потребу у виживанні [3, с. 32].

Важливим для нашого дослідження є твердження А. Маслоу про те, що цінності людини за своєю природою визначені різним сприйняттям нею життєвого різноманіття та функціонування індивідуальної системи цінностей [11].

Американський вчений А. Ребер, розкриваючи зміст поняття «цінність», акцентує увагу на таких характеристиках: 1) якість чи властивість, яка робить її корисною і бажаною; 2) абстрактний і загальний принцип (щодо стилів і стратегій поведінки в межах певної культури чи соціуму); 3) величина корисності буття в соціумі [10].

Поділяємо переконання Р. Сопівника, що цінності особистості – «є світоглядною орієнтацією людини, уявленнями, які склалися в тій чи іншій культурі про ідеал, моральність, добро, красу. Будь-які події та явища в природі, суспільстві, житті індивіда сприймаються ним не лише за допомогою науково обґрунтованих теорій, а й пропускаються через призму власного ставлення до них (емоційно-почуттєва сфера)» [4, с. 167].

Досить важливою для дослідження є також класифікація цінностей особистості в освітньому процесі, запропонована науковцем М. Кісілем та ін. [4, с. 138-141], а саме: 1) цінності-цілі; 2) цінності-засоби; 3) цінності-відносини; 4) цінності-якості; 5) цінності-знання.

Зазначимо, що цінності-цілі стають значущими чинниками життєдіяльності і впливають на інструментальні цінності, що називають цінностями-засобами [4, с. 138]. Ці цінності формуються у результаті оволодіння теоретичними концепціями, методологічними прийомами і технологічними процесами. Тому в системі цінностей-засобів виокремлюються цінності-ставлення, цінності-якості та цінності-знання [4, с. 139]. При цьому цінності-

ставлення студентів забезпечують доцільну й адекватну побудову освітнього процесу у ЗВО та взаємодії усіх його суб'єктів [4, с. 139]. А цінності-знання – представляють собою модульну систему життєвих знань, умінь та навичок, яка послідовно конструюється і наповнюється дієвопрактичним змістом у ході освітнього процесу в ЗВО [4, с. 140].

Таким чином, ментальне здоров'я студентів напряму відображується на якості навчання та загалом мотивації до нього.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо в проведенні комплексного емпіричного дослідження взаємозв'язків ціннісних орієнтацій та стресостійкості ЗВО.

Список використаних джерел

1. Bilsky W., & Schwartz S. S. Values and Personality. *European Journal of Personality*, 1994. № 8(3). P. 163-181.
2. Gladding S. T. *The Counseling Dictionary: Concise Definitions of Frequently Used Terms*. Upper Saddle River, NJ: Merrill Prentice Hall, 2001.
3. Schwartz Shalom H. Theory of Cultural Values and Some Implications for Work. *Applied Psychology: An International Review*. 1999. № 48. P. 23-47.
4. Сопівник І. В. Крос-культурний аналіз ціннісних орієнтацій сучасної молоді. *Науковий вісник НУБіП України*. Серія: Педагогіка, психологія, філософія. Київ, 2017. № 267. С. 175-181.
5. Кісіль М. В. Простір освіти з точки зору її основного суб'єкта. *Вісник Черкаського університету*. Серія «Педагогічні науки». Черкаси, 2006. Вип. 88. С. 138-141.
6. Філософський словник соціальних термінів. Вид. третє, доп. Харків: Р.И.Ф., 2005. 672 с.
7. Гончаренко С. У. Український педагогічний енциклопедичний словник. Рівне: Волинські обереги, 2011. 552 с.
8. Заброцький М. М., Максименко С. Д. Комунікативна компетентність учителя: сутність і шляхи формування. Київ-Житомир: Волинь, 2000. 32 с.
9. Боришевський М. Духовні цінності як детермінанта розвитку й саморозвитку особистості. *Педагогіка і психологія*. 2008. № 2. С. 49-57.
10. Reber A. S., Allen R. & Reber E. S. *Dictionary of psychology*. London, Penguin/Viking. Fourth Edition, 2009.
11. Маслоу А. Психология бытия / Пер.с англ. О. Чистякова. М.: Рефл-бук, Киев: Ваклер, 1997. 304 с.
12. Rokeach M. *The Nature of Human Values*. New York: Free Press, 1973. 438 p.
13. Селье Г. Стресс без дистресса. Москва, 1992. 242 с.
14. Лазарус Р. Теория стресса и психосоматические исследования. Эмоциональный стресс. Москва: Медицина, 1970. С. 178-209.
15. Lazarus R.S. Fifty years of research and theory of R.S. Lazarus (An analyses of historical and perennial issues) New York, 1998. 450 p.
16. Guthrie James W. (Ed.). *Encyclopedia of Education*, 2nd Edition. New York: Macmillan Reference USA, 2003. 3357 p.
17. Бех І. Д. Особистість на шляху до духовних цінностей: монографія. Київ – Чернівці: «Букрек», 2018. 320 с.

Дельфас І. О., здобувачка освіти гр. МСР-211
Науковий керівник – **Децюк Т. М.**, к. пед. н., доцент
Національний університет «Чернігівська політехніка»

ПРОБЛЕМА ПРОФІЛАКТИКИ БУЛІНГУ В МОЛОДІЖНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

На даному етапі розвитку суспільства, проблема булінгу серед молоді, особливо в шкільному середовищі, є досить гострою і набуває нових рис та особливостей. Це пов'язано в першу чергу з розвитком комп'ютерних технологій, доступності Інтернету та популярності соціальних мереж. У зв'язку з цим з'явилися все нові форми цькування в молодіжному середовищі такі, як: кібербулінг, Інтернет-тролінг та інші. Діти, підлітки та молодь в усьому світі стикається з проблемою знущання, особливо в освітніх установах. Наслідки булінгу для всіх його учасників складно оцінювати та фактично не можливо прогнозувати. Це можуть бути проблеми з психікою, соціалізацією, особистим життям, порушення закону. Фактично – це втрачений для суспільства людський капітал. Для вирішення цієї проблеми потрібно створити сприятливі умови для життя, розвитку, отримання освіти для підростаючого покоління у поєднанні із соціальним їх захистом від